

RISKID JA TURVALISUS INTERNETIS: EUROOPA LASTE VAATENURK

PEAMISTE TULEMUSTE EESTIKEELNE KOKKUVÕTE

Koostajad: Veronika Kalmus, Kersti Karu, Lennart Komp, Pille Runnel, Pille Pruulmann-Vengerfeldt, Andra Siibak ja Kadri Ugur (EU Kids Online Eesti projektitiim, TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut; kontakt: veronika.kalmus@ut6)

Internetikasutus ja -tegevused

[RTJ/TTET 601522..2 9467 03959](#) [Tw re f /TT 0 9 90 18467 052\(s@ Tm \(\) 25.03 Tw \(c \). /TT4 1 Tf 9 0](#)

- f* Uuringus esitati küsimusi pornograafia, kiusamise, seksuaalse alatooniga sõnumite saamise, võõrastega näost-näku kohtumise, potentsiaalselt kahjuliku kasutaja-loodud veebisisu ja personaalse info väärkasutamise kohta.
- f* Käesolevas aruandes peetakse "laste" all silmas 9-16aastaseid internetikasutajaid üle kogu Euroopa. "Internetikasutus" viitab mis tahes seadmetele, mille abil lapsed, sõltumata asukohast, võrgukeskkonda sisenevad.

(75%) ning kõige ebapopulaarsemad Rumeenias (46%), Türgis (49%) ja Saksamaal (51%).

f

- f* 9% 11-16aastastest lastest on kokku puutunud nende isikuandmete väärkasutamisega – salasõna (7%) või personaalse informatsiooni (4%) kuritarvitamise või internetis raha väljapetmisega (1%).
- f* 30% 11-16aastastest tunnistab, et on “üsna” või “väga sageli” kogenud üht või enam olukorda, mis annab tunnistust ülemäärasest internetikasutusest (nt jätnud tähelepanuta sõbrad, koolitöö või unevajaduse).

Riikidevahelised erinevused

- f* Tulemusi riigiti võrreldes näeme, et ühe või enama online -riskiga on kokku puutunud ligikaudu kuus kümnest lapsest Eestis, Leedus, Norras, Tšehhi Vabariigis ja Rootsis. Vähem riskijuhtumeid leidub Portugalis, Itaalias ja Türgis.
- f* Lapsed on suurema tõenäosusega olnud internetis juhtunu tõttu häiritud Taanis (28%), Eestis (25%), Norras ja Rootsis (23%) ning Rumeenias (21%); vähem tõenäoliselt ütlevad seda Itaalia (6%), Portugali (7%) ja Saksamaa lapsed (8%).
- f* Mida rohkem kasutavad lapsed internetti igapäevaselt, seda enam on nad kokku puutunud ühe või mitme riskiga. Samas toob laialdasem kasutus kaasa rohkem võimalusi ja kahtlemata ka hüvesid.
- f* Suurimat arvu erinevaid online-tegevusi harrastavad lapsed endi sõnul Leedus, Tšehhi Vabariigis, Eestis, Prantsusmaal ja Rootsis ning vähimat hulka tegevusi Iirimaa ja Türgis. Teisisõnu, internetikasutus toob kaasa nii riske kui

natuke ja 8% teeb seda väidetavalt palju.

f Vähem kui pool (44%) lastest arvab, et vanemlik vahendus piirab nende internetikasutust ning 11% väidab, et vanemlik vahendus piirab nende tegevust suurel määral. Mitme riigi (näiteks Türgi, Iirimaa ja Bulgaaria) lapsed tunnevad end vanemliku vahenduse poolt rohkem piiratuna kui eakaaslased teistes riikides (näiteks Ungaris ja Hollandis). 15% sooviksid, et nende vanemad teeksid nende turvalise internetikasutuse heaks natuke või palju rohkem ning 12% sooviksid, et nende vanemad teeksid seda

OLULISEMAID TULEMUSI EESTI LASTE KOHTA

Internetikasutus ja - tegevused

96% 9-16aastastest Eesti lastest kasutab interneti kodus ja pisut enam kui pool neist kasutab interneti oma toas. Kaasaskantavate vahendite – mobiiltelefoni või pihuarvuti – abil kasutab interneti kokku 38% lastest, kusjuures 31% kasutab selleks mobiiltelefoni. Nende näitajate poolest on Eesti Euroopa keskmine.

Sarnaselt teiste Põhjamaadega on Eesti lapsed ühed noorimad, kes interneti kasutama hakkavad, keskmine Eesti laps hakkab interneti kasutama 8aastaselt. Ka internetikasutuse sageduselt on Eesti lapsed esirinnas: 82% interneti kasutavatest lastest teeb seda iga päev. Sellise tulemusega oleme Rootsi ja Bulgaaria järel kolmandal kohal.

44% Eesti lastest peab täiesti õigeks väidet, et internetis leidub palju nende eakohast materjali – sellega oleme Euroopa keskmised, mis on väikese keelekogukonna jaoks küllaltki hea tulemus. 8% lastest arvab, et internetis neile eakohast materjali ei leidu.

Analüüsimaaks digitaalset kirjaoskust, paluti lastel hinnata oma oskusi kaheksa turvalise internetikasutusega seotud tegevuse osas. Eesti lapsed oskasid keskmiselt pisut enam kui viit (5,1) tegevust, olles sellega Euroopa ühed osavaimad. Rohkem tegevusi valdasid Soome, Sloveenia ja Hollandi lapsed.

Eesti lapsed on Euroopas esimesel kohal interneti liigkasutamise poolest: pool meie lastest tunnistab, et interneti liigtarbimise tõttu on mõni muu tegevus jäänud sageli hooletusse või nad ise on püüdnud edutult piirata oma internetikasutust, samas kui Euroopa keskmine on 30%.

Eesti lastest omab mõnes sotsiaalvõrgustikus profiili 71% ning sellega oleme Euroopas 7.-8. kohal. Sotsiaalvõrgustikes on Eesti laste suhtlusringkonnad ja sõprade hulk üldiselt üks Euroopa väiksemaid, olles enam-vähem samal tasemel Soomega. Ligikaudu kolmandik lapsi ütleb, et neil on vähem kui 10 sõpra ning pisut vähem kui viiendikul on üle 100 sõbra. 30%l Eesti lastest on sotsiaalvõrgustiku profiil avalik,

27% lastest on seal avaldanud oma koduse aadressi või telefoninumbri.

Seksuaalse alatooniga piltide nägemine

Eesti lapsed on seksipiltide nägemise osas Euroopas esirinnas: 29% oli viimase 12

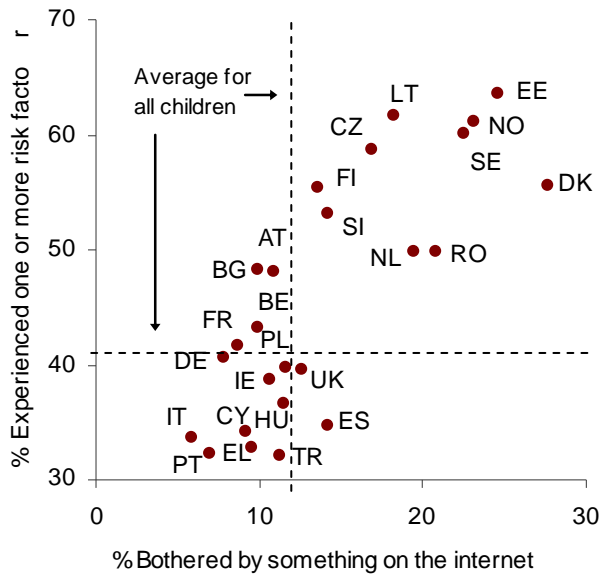
häirituna: seda mõõnis 34% niisuguseid

riikidega, kus tehnilised piirangud on võrreldes näiteks inglisekeelsete riikidega oluliselt vähem levinud. Euroopa keskmised näitajad on 33% ja 28%, Eesti on 20. kohal.

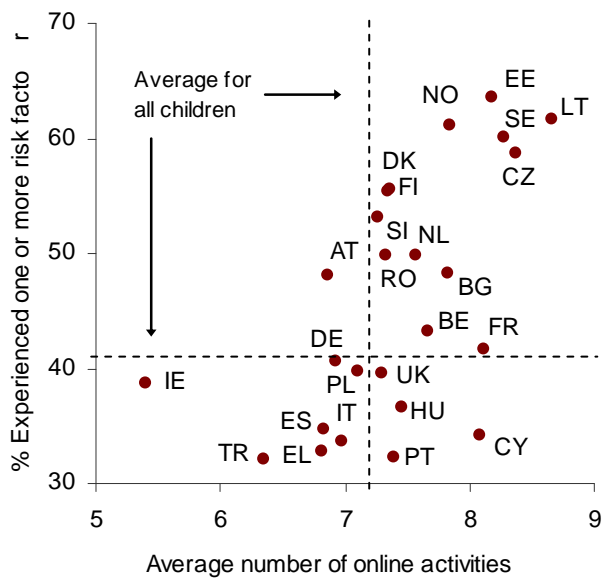
Eesti lapsed ei leia, et vanematepoolne vahendamine nende internetitegemisi eriti piiraks. Vaid 5% vastas "väga palju", 23% "natuke" ja 72% "üldse mitte", kui keskmised olid vastavalt 11%, 33% ja 56%. "Väga palju" või "natuke" ignoreerib vanemate seatud piiranguid 44% Eesti lastest (6. koht), Euroopa keskmine on 37%.

Olulisel kohal Eestis on vanemate reaktiivne tegevus: 18% nii lastest kui vanematest väidab, et vanem on teinud midagi teisiti, kui laps on olnud interneti pärast häiritud (1. koht). Eesti laste ja vanemate üksmeel on tähelepanuväärne, sest Euroopas keskmiselt arvab nii 15% vanematest ja ainult 6% lastest. Küll aga ei avaldata üksmeelt vanemate suurema sekkumisvajaduse osas: kui 66% Eesti lapsevanematest arvab, et peaks oma lapse internetitegemistele rohkem tähelepanu pöörama, siis lastest arvab sama 16% (Euroopa keskmised 53% ja 15%).

Eesti õpetajad on laste internetikasutuse vahendamisel küllaltki aktiivsed: 72% Eesti

Joonis 1. Seos ühe või enama riski kogemise ja internetis millestki häirituna tundmise vahel (laste % riikide lõikes)

Joonis 2. Seos ühe või enama riski kogemise ja keskmise internetitegevuste arvu vahel (lapsed riikide lõikes)